

“TARBIYAGA E’TIBOR — KELAJAKKA INVESTITSIYA”

Muallif:

Qoraqalpog‘iston Respublikasi Taxiotosh tumani

MMTBga qarashli 5-sonli maktabning

rus tili fani o‘qituvchisi

Osmanova Mavludaxan Xajinazarovna

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada tarbiya masalasining jamiyat va davlat taraqqiyotidagi strategik ahamiyati yoritilgan. Yosh avlodni ma’naviy yetuk, intellektual salohiyatli, vatanparvar va mas’uliyatli shaxs sifatida shakllantirishda oila, maktab va jamiyat hamkorligining o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy globallashuv sharoitida tarbiyaga e’tibor qaratishning dolzarbligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaning ahamiyati hamda ta’lim muassasalarida olib borilayotgan ma’naviy-ma’rifiy ishlarning samaradorligi haqida fikr yuritilgan. Tarbiyaga yo‘naltirilgan har qanday e’tibor va sa’y-harakat mamlakatning kelajak taraqqiyoti uchun eng muhim investitsiya ekanligi ilmiy-pedagogik jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: tarbiya, ma’naviyat, barkamol avlod, yoshlar, ta’lim, qadriyatlar, vatanparvarlik, ma’rifat, jamiyat taraqqiyoti, kelajak.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается роль воспитания в развитии личности, общества и государства. Анализируется значение семьи, школы и общественности в формировании духовно зрелого, интеллектуально развитого и патриотичного молодого поколения. Особое внимание уделяется вопросам воспитания в условиях глобализации, сохранению национальных и общечеловеческих ценностей, а также эффективности духовно-просветительской работы в образовательных учреждениях. Обосновывается, что внимание к воспитанию является важнейшей инвестицией в будущее страны.

Ключевые слова: воспитание, духовность, молодёжь, образование, ценности, патриотизм, просвещение, развитие общества, будущее.

ANNOTATION

This article highlights the strategic importance of upbringing in the development of society and the state. It analyzes the role of family, school, and society in educating a spiritually mature, intellectually developed, responsible, and patriotic younger generation. Special attention is given to the importance of upbringing in the context of globalization, the preservation of national and universal values, and the effectiveness of educational and moral activities in schools. The article substantiates that investment in upbringing is one of the most valuable investments in the future development of a nation.

Keywords: upbringing, spirituality, youth, education, values, patriotism, enlightenment, social development, future.

KIRISH

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining bugungi bosqichida yosh avlod tarbiyasi davlat siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Chunki har qanday jamiyatning ertangi kuni, uning iqtisodiy qudrati, ma’naviy salohiyati va xalqaro maydondagi nufuzi avvalo yoshlarning qanday tarbiya topayotganiga bog‘liq. Shu bois ta’lim bilan bir qatorda tarbiya masalasiga ham alohida e’tibor qaratish davr talabi hisoblanadi.

Bugungi globallashuv sharoitida dunyo miqyosida axborot oqimining keskin ortishi, turli mafkuraviy ta’sirlarning kuchayishi va zamonaviy texnologiyalarning inson hayotiga chuqur kirib borishi yoshlar ongiga bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Bunday murakkab sharoitda o‘quvchilarda mustahkam hayotiy pozitsiya, mustaqil fikrlash, milliy qadriyatlarga hurmat va Vatanga sadoqat tuyg‘ularini shakllantirish muhim vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Tarbiya inson shaxsining shakllanishida hal qiluvchi o‘rin tutadi. U nafaqat kishining odob-axloqini, balki uning dunyoqarashi, ma’naviy qiyofasi, ijtimoiy faolligi va kelajakdagi hayotiy maqsadlarini ham belgilaydi. Shu sababli tarbiya masalasi qadim

zamonlardan buyon mutafakkirlar, pedagoglar va olimlarning diqqat markazida bo‘lib kelgan. Sharq allomalari inson kamolotini ta’minlashda ilm va tarbiyani bir-biridan ajralmas tushunchalar sifatida talqin etganlar.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar markazida ham inson qadri, uning ta’lim-tarbiyasi va ma’naviy rivoji turadi. Ta’lim muassasalarida yoshlarni barkamol shaxs etib voyaga yetkazish, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, yuksak ma’naviyat va vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirishga qaratilgan keng ko‘lamli ishlar olib borilmoqda.

Ayniqsa, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida tarbiyaviy jarayonlarni samarali tashkil etish, o‘quvchilarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil qilish, ularni turli zararli g‘oya va ta’sirlardan asrash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda oila, maktab va mahalla hamkorligining ahamiyati beqiyosdir. Ushbu uchlikning uzviy hamkorligi natijasida yoshlar ongida sog‘lom dunyoqarash, yuksak ma’naviy fazilatlar va fuqarolik mas’uliyati shakllanadi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi tarbiyaning shaxs va jamiyat taraqqiyotidagi o‘rnini tahlil qilish, yosh avlodni tarbiyalashda oila, maktab va jamoatchilikning hamkorlikdagi faoliyati ahamiyatini yoritish hamda tarbiyaga qaratilgan har bir e’tibor va sa’y-harakat aslida kelajak rivojiga kiritilgan eng qimmatli investitsiya ekanligini ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan asoslab berishdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Tarbiya masalasi insoniyat taraqqiyoti davomida eng muhim ijtimoiy-pedagogik muammolardan biri sifatida e’tirof etib kelingan. Insonning ma’naviy kamoloti, axloqiy qiyofasi va jamiyatdagi o‘rni, avvalo, uning olgan tarbiyasiga bog‘liqdir. Shu sababli tarbiya masalasi Sharq va G‘arb mutafakkirlarining ilmiy merosida alohida o‘rin egallaydi. Sharq uyg‘onish davri allomalari inson kamolotining asosiy omili sifatida ilm va tarbiyaning uyg‘unligini e’tirof etganlar. Abu Nasr Forobiy komil insonni shakllantirishda axloqiy tarbiyaning o‘rni beqiyos ekanligini ta’kidlab, jamiyat taraqqiyoti insonlarning

ma'naviy yetukligi bilan chambarchas bog'liq ekanligini qayd etgan. Uning fikricha, ezgulik, adolat va bilimga intilish insonni komillikka yetaklaydigan asosiy fazilatlaridir. Abu Ali ibn Sino ham yosh avlod tarbiyasiga oid qarashlarida bolaning shaxs sifatida shakllanishida oilaning ta'siri muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlagan. Olimning fikricha, farzand tarbiyasida ota-onaning shaxsiy namunasi eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Chunki bola dastlabki hayotiy tushunchalarni oilada egallaydi va keyingi faoliyatida ana shu qadriyatlarga tayanadi.

Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy asarlarida ham inson tarbiyasi masalasi keng yoritilgan. Navoiy yoshlarni halollik, mehnatsevarlik, odob-axloq va insonparvarlik ruhida tarbiyalashni jamiyat taraqqiyotining muhim sharti sifatida baholaydi. Uning asarlarida komil inson g'oyasi markaziy o'rinlardan birini egallaydi.

Zamonaviy pedagogika fanida ham tarbiya masalasi dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Pedagog olimlarning ilmiy izlanishlarida yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini rivojlantirish, ularda fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish hamda milliy qadriyatlarga hurmat hissini kuchaytirish masalalari keng o'rganilgan. Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, tarbiya samaradorligi oila, maktab va jamoatchilik hamkorligining qay darajada yo'lga qo'yilganiga bevosita bog'liq. Mazkur hamkorlik uzluksiz va tizimli tashkil etilgan taqdirdagina yoshlar ma'naviy barkamol, ijtimoiy faol va vatanparvar shaxs sifatida shakllanadi.

ASOSIY QISM

Tarbiyaga qaratilgan e'tibor har qanday davlatning uzoq muddatli taraqqiyot strategiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Chunki bugungi kunda yosh avlod qalbiga singdirilayotgan bilim, ma'naviyat va qadriyatlar ertangi jamiyatning rivojlanish darajasini belgilaydi. Shu ma'noda tarbiya nafaqat pedagogik jarayon, balki kelajak uchun eng muhim sarmoya hisoblanadi.

Bugungi yoshlar zamonaviy axborot makonida voyaga yetmoqda. Internet tarmog'i, ijtimoiy media platformalari va turli axborot manbalari ularga cheksiz imkoniyatlar yaratishi bilan bir qatorda, ma'naviy tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Shunday

sharoitda yoshlarni mustaqil fikrlashga, axborotlarni tanqidiy tahlil qilishga va to'g'ri xulosa chiqarishga o'rgatish tarbiyaning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Tarbiya jarayonining ilk bosqichi oilada boshlanadi. Oila bolaning hayotga bo'lgan munosabatini, dunyoqarashini va axloqiy fazilatlarini shakllantiruvchi muhim maskandir. Ota-onaning farzand tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishi, o'zaro hurmat va mehr-muhitning mavjudligi bolada ijobiy sifatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Oilada shakllangan odob va qadriyatlar insonning butun hayoti davomida unga yo'l ko'rsatib boradi.

Maktab esa tarbiya jarayonining eng muhim bo'g'inlaridan biridir. Ta'lim muassasasida o'quvchilar nafaqat fanlardan bilim oladilar, balki jamoada ishlash, mas'uliyatni his qilish, o'z fikrini erkin bayon etish va boshqalarga hurmat bilan munosabatda bo'lish kabi ko'nikmalarni ham egallaydilar. O'qituvchining shaxsiy namunasi, pedagogik mahorati va kasbiy madaniyati o'quvchi tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Ayniqsa, rus tili darslarida tarbiyaviy maqsadlarni amalga oshirish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Turli mavzudagi matnlar, hikoyalar, she'rlar va badiiy asarlar orqali o'quvchilarda insonparvarlik, vatanparvarlik, mehr-oqibat, do'stlik va halollik kabi fazilatlarini shakllantirish mumkin. Matn ustida ishlash jarayonida o'quvchilar nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradilar, balki hayotiy saboqlar ham oladilar.

Yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. O'z tarixini, ona tilini va madaniyatini qadrlaydigan yoshlar Vatan ravnaqi uchun mas'uliyatni chuqur his qiladilar. Bunday yoshlar turli zararli g'oyalar va ma'naviy tahdidlarga qarshi mustahkam immunitetga ega bo'ladilar.

Shuningdek, tarbiya jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Tarbiyali inson qonunlarga hurmat bilan qaraydi, jamiyat hayotida faol ishtirok etadi va o'zining fuqarolik burchini sidqidildan bajaradi. Natijada jamiyatda o'zaro hurmat, hamjihatlik va ijtimoiy barqarorlik mustahkamlanadi.

Pedagogik faoliyat davomida kuzatilishicha, tarbiyaviy tadbirlar, ma'naviy-ma'rifiy uchrashuvlar, kitobxonlik kechalari, tanlov va musobaqalar o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday tadbirlar yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga, ularning qiziqish va iste'dodlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Demak, tarbiya masalasi faqat bugungi kun ehtiyoji emas, balki kelajak taraqqiyotini belgilovchi strategik omildir. Tarbiyaga qaratilgan har bir e'tibor, har bir pedagogik tashabbus va har bir ezgu sa'y-harakat jamiyat ravnaqi uchun qo'yilgan mustahkam poydevordir. Shu sababli tarbiya jarayonini takomillashtirish, unga innovatsion yondashuvlarni joriy etish va barcha tarbiya subyektlari hamkorligini kuchaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tarbiya masalasi har qanday jamiyat taraqqiyotining eng muhim va ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Insonning ma'naviy qiyofasi, axloqiy fazilatlari, ijtimoiy faolligi hamda hayotdagi muvaffaqiyatlari ko'p jihatdan uning qanday tarbiya olganiga bog'liq. Shu bois yosh avlodni har tomonlama barkamol, bilimli, vatanparvar va mas'uliyatli shaxs sifatida voyaga yetkazish davlat va jamiyat oldidagi eng muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot davomida tarbiyaning shaxs kamoloti va jamiyat rivojidagi o'rni tahlil qilinib, oila, maktab va jamoatchilikning hamkorligi yoshlar tarbiyasining samaradorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, zamonaviy axborotlashgan jamiyat sharoitida yoshlarni turli mafkuraviy tahdidlar va salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv hamda axborot madaniyatini shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shuningdek, yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ularda Vatanga muhabbat, xalqiga sadoqat, qonunlarga hurmat va fuqarolik mas'uliyati kabi fazilatlarni rivojlantirish kelajak taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Chunki ma'naviy barkamol va intellektual salohiyatga ega bo'lgan yoshlar har qanday davlatning eng katta boyligi va taraqqiyot kafolati sanaladi.

Bugungi kunda ta'lim muassasalarida olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlar, tarbiyaviy tadbirlar hamda innovatsion pedagogik yondashuvlar o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Mazkur faoliyatni yanada takomillashtirish, tarbiya jarayoniga zamonaviy usul va vositalarni keng joriy etish, oila va maktab hamkorligini mustahkamlash kelgusida yanada yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, tarbiyaga qaratilgan har bir e'tibor, har bir ezgu tashabbus va har bir pedagogik sa'y-harakat aslida kelajak uchun kiritilgan eng qimmatli investitsiyadir. Moddiy boyliklar vaqt o'tishi bilan o'z qiymatini yo'qotishi mumkin, biroq yosh avlod qalbiga singdirilgan ezgu g'oyalar, yuksak ma'naviyat va sog'lom dunyoqarash jamiyat taraqqiyotiga uzoq yillar davomida xizmat qiladi. Zero, bugungi tarbiya — ertangi taraqqiyot, bugungi e'tibor esa kelajak muvaffaqiyatining mustahkam poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
- 2.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
- 3.Forobiy A.N. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Yangi asr avlodi.
- 4.Ibn Sino A.A. Tadbiri manzil. – Toshkent.
- 5.Navoiy A. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot.
- 6.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
- 7.O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni.
- 8.Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent.
- 9.Ishmuhamedov R. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent.
- 10.Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent.
- 11.Ma'naviyat va ma'rifat markazi nashrlari.
- 12.Tarbiya va pedagogik mahoratga oid zamonaviy ilmiy maqolalar va metodik qo'llanmalar.